
Scoping review = sonderende oversikt

SPRÅKSPALTEN

LISE SKOGSTAD LOFTSGAARD

Lise Skogstad Loftsgaard er overlege ved Yrkesmedisinsk avdeling, Haukeland universitetssjukehus, og ved Frambu kompetansesenter for sjeldne diagnoser.

PETTER GJERSVIK

petter.gjersvik@tidsskriftet.no

Petter Gjersvik er medisinsk redaktør i Tidsskriftet og professor emeritus ved Institutt for klinisk medisin, Universitetet i Oslo.

Å samle inn kunnskap på et lite utforsket område krever at man leter frem det som finnes, og identifiserer kunnskapshull. På norsk kan en slik *scoping review* kalles en *sonderende oversikt*.

Uttrykket *scoping review* er ikke nytt, men antakelig ukjent for mange. Det brukes om å kartlegge tilgjengelig kunnskap innen et nytt og lite utforsket område (1). En slik oversikt kan avklare nøkkelbegreper og identifisere kunnskapshull og forskningsbehov. Den kan ses som en preliminær vurdering av tilgjengelig forskningslitteratur.

I medisinen er systematisk oversikt – *systematic review* – en velkjent metode for å innhente kunnskap. Man bruker en definert, systematisk metode for å identifisere pålitelig forskning som samlet kan danne grunnlag for evidensbaserte beslutninger (2). Slike kunnskapsinnhentinger er en hjørnestein i evidensbasert medisin (3). Ved *scoping review* henter man inn kunnskap med større vekt på bredere og mindre spesifikke søk og fra flere og ulike typer kilder (4).

Begge typer oversikter søker å kartlegge og gjennomgå tilgjengelig litteratur innen et tema. Men fremgangsmåten og omfanget av kunnskap man sitter igjen med, er ulikt. Mens et systematisk kunnskapssøk søker å finne *det best mulige*

svaret på et spisset spørsmål ut fra tilgjengelig kunnskap, kan man si at en *scoping review* er et forsøk på å finne ut *hva vi ikke vet*, gjennom å kartlegge *hva vi vet*.

«Ved *scoping review* henter man inn kunnskap med større vekt på bredere og mindre spesifikke søk og fra flere og ulike typer kilder»

Scoping = sonderende

Engelske faguttrykk bør ha gode norske oversettelser (5). Det fremmer formidlingen og lesernes forståelse av hva man snakker om. *Systematisk oversikt* er en god og etablert norske oversettelse av uttrykket *systematic review* (6).

Hva bør så *scoping review* hete på norsk? Ordet *scope* er avledet av gresk *skopein*, som betyr 'å se, betrakte' (7). Vi gjenkjenner det som etterledd i ord som mikroskop og gastroskop. Det kan brukes både som substantiv og verb med flere og ulike betydninger (8). Som verb kan det bety 'utforske, undersøke, observere, sondere'. Formen *scoping* kan brukes for å karakterisere en handling, prosess eller metode, altså som *utforskende*, *undersøkende*, *observerende* og *sonderende*.

Alle disse betydningene på norsk kan være aktuelle for å oversette uttrykket *scoping review*, og det er gjort flere forsøk på gode norske uttrykk. I Folkehelseinstituttets termliste for forskningsoppsummering, sist oppdatert i 2014, brukes uttrykket *testsøk* som hovedterm for metoden, med *prøvesøk*, *innledende søk* og *sonderingssøk* som aktuelle synonymer (9). Uttrykket *scoping*, som brukes blant annet i tidsskriftet *Sykepleien* (10), ble eksplisitt frarådet brukt på norsk (9). Her i Tidsskriftet finnes uttrykket *sonderende oversiktsartikkel* i forfatterveiledningen (11), og denne oversettelsen er brukt i flere artikler, også i andre publiseringskanaler. Ordet *sonderende* har den fordel at det har samme forbokstav og samme første vokal som *scoping*.

Andre har brukt ordet *kartleggingsoversikt* (12), som umiddelbart kan oppfattes som ganske selvforklarende. Imidlertid kan denne oversettelsen skape forvirring ettersom *mapping review* er en annen, men beslektet sjanger med en litt annen fremgangsmåte og målsetting (13).

Konklusjon

Vi anbefaler uttrykket *sonderende oversikt* som oversettelse av *scoping review*. Når uttrykket brukes for første gang i en tekst, kan man sette det engelske i parentes.

REFERENCES

1. Munn Z, Pollock D, Khalil H et al. What are scoping reviews? Providing a formal definition of scoping reviews as a type of evidence synthesis. *JBI Evid Synth* 2022; 20: 950–2. [PubMed][CrossRef]
2. Guyatt G, Cairns J, Churchill D et al. Evidence-based medicine. A new approach to teaching the practice of medicine. *JAMA* 1992; 268: 2420–5. [PubMed][CrossRef]
3. Gjersvik P. Det bør hete evidensbasert medisin. *Tidsskr Nor Legeforen* 2019; 139. doi: 10.4045/tidsskr.19.0348. [CrossRef]
4. Munn Z, Peters MDJ, Stern C et al. Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC Med Res Methodol* 2018; 18: 143. [PubMed][CrossRef]
5. Gjersvik P. Alt som kan sies på engelsk, kan sies på norsk. *Tidsskr Nor Legeforen* 2021; 141. doi: 10.4045/tidsskr.21.0260. [PubMed][CrossRef]
6. Kunnskapsbasert praksis.no. 4.2 Systematisk oversikt. <https://www.helsebiblioteket.no/innhold/artikler/kunnskapsbasert-praksis/kunnskapsbasertpraksis.no#4kritisk-vurdering-42-systematisk-oversikt> Lest 18.11.2022.
7. Lindskog BI. *Gyldendals store medisinske ordbok*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2003.
8. Merriam-Webster. Scope. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/scope> Lest 18.11.2022.
9. FHI. Termliste for forskningsoppsummering. <https://www.fhi.no/kk/oppsummert-forskning-for-helsetjenesten/termliste-for-forskningsoppsummering/> Lest 2.1.2023.
10. Sykepleien. Søk. https://sykepleien.no/search?search_keys=scoping%20review Lest 18.11.2022.
11. Tidsskrift for den norske legeforening. Oversiktsartikkel. *Tidsskrift for den norske legeforening*. Oversiktsartikkel. <https://tidsskriftet.no/annet/oversiktsartikkel> Lest 18.11.2022.
12. Universitetet i Oslo. Systematiske kunnskapsoppsummeringer. <https://www.ub.uio.no/skrive-publisere/for-forskere/systematiske-kunnskapsoppsummeringer/> Lest 18.11.2022.
13. Khalil H, Tricco AC. Differentiating between mapping reviews and scoping reviews in the evidence synthesis ecosystem. *J Clin Epidemiol* 2022; 149: 175–82. [PubMed][CrossRef]

Publisert: 29. mai 2023. *Tidsskr Nor Legeforen*. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0009

